

Доцільно визначитися щодо найближчого укриття та перебувати там до того часу, поки небезпека не відступить.

Якщо існує загроза обвалу (обвалився один із під'їздів будівлі) – *тікайте!* *Дотримуйтеся простих правил:* якомога швидше залиште будівлю, не користуйтеся ліфтом, спускайтеся сходами, прихопіть тривожну валізу, за умови, що це вас не затримає в помешканні, повідомте інших людей про загрозу обвалу, не створюйте тисняву під час евакуації; на вулиці відійдіть на безпечну відстань від аварійної будівлі; зупиняйте тих, хто намагається вистрибнути з балконів і вікон вище першого поверху; якщо можливості залишити будівлю немає, займіть найбільш безпечну позицію: отвори дверей, кути приміщень, вітальня, ванна кімната, сховайтеся під столом, тримайтеся подалі від вікон, не виходьте на балкон; за можливості перекрийте газ, знеструмте приміщення.

Література

1. Гур'єв С. О. та ін. Основи виживання: заходи, що забезпечують життєдіяльність в умовах автономного існування при надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник. К.: ІДУЦЗ УЦЗУ, УНПЦЕМД та МК МОЗ України, 2009. 209 с.
2. Адаменко М. І., Гелета О. В., Федюк І. Б. Аварійно-рятувальні та аварійно-відбудовні роботи. Харків: Харківська друкарня №16, 2002. 65 с.
3. Аветисян В. Г. Організація аварійно-рятувальних робіт на зруйнованих будівлях: практичний посібник. Харків: АЦЗУ, 2004. 71 с.

Мінна безпека або як уберегти дітей від нещасних випадків

Олександр Березан

Актуальність. За даними Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, наша держава увійшла до переліку країн, найбільш забруднених мінами. Міни та вибухонебезпечні предмети за період з 24 лютого 2022 року по теперішній час спричинили 75 жертв серед дітей.

За даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій, в Україні близько 174 тис.

кв. км територій (30%), потенційно забруднених мінами та іншими вибухонебезпечними предметами. Ідеться про сотні тисяч тонн різного вибухонебезпечного залізяччя.

Фахівці повідомляють про випадки мінування дитячих іграшок та інших предметів, які привертають увагу малюків, а тому становлять велику загрозу для їхнього життя та здоров'я.

Діти є особливою групою ризику, адже їхня цікавість або неуважність можуть коштувати їм життя та здоров'я.

Наслідки необережного поводження з ВВП. За даними ГУ ДСНС України в Харківській області, станом на кінець лютого 2023 року внаслідок підриву на залишках бойових дій постраждало 170 мирних жителів Слобожанщини, у тому числі 30 осіб загинуло.

Яскравим прикладом наслідків необережного поводження з вибухонебезпечними предметами є нещасний випадок, що стався на початку лютого в м. Ізюмі. Підлітки отримали поранення внаслідок вибуху протипіхотної міни типу «пелюстка». Міну знайшли семеро підлітків (троє хлопців і четверо дівчат) віком від 14 до 17 років. Один із підлітків підняв її з землі та кинув поруч з іншими, після чого міна здетонувала. Унаслідок вибуху всі діти, на щастя, вижили, але отримали поранення та були госпіталізовані.

Цей інцидент ще раз доводить, що не тільки дорослі, а й діти та підлітки можуть наразитися на небезпеку та отримати серйозні травми чи поранення. Тому фахівці з питань цивільного захисту рекомендують учителям і батькам обов'язково проводити з дітьми бесіди щодо поводження з невідомими предметами та пристроями.

Потенційно небезпечні місця. Найбільш потенційно небезпечними місцями, де можуть бути залишки вибухонебезпечних предметів (тих, що не вибухнули, або не використаних артилерійських снарядів, протитанкових пострілів тощо) можуть бути бойові позиції підрозділів, а також ділянки місцевості, де відбувалися бойові дії. Крім того, пошкоджена техніка та озброєння можуть бути просто замінованими. Таких випадків безліч. Противник, відступаючи, може влаштовувати мінні пастки для наших бійців. Але постраждати можуть і мирні мешканці.

Ознаки небезпечних місць. Серед зовнішніх ознак, які мають кожного навести на думку про можливу небезпеку, можуть бути:

- по-перше, відкриті ділянки місцевості з вирвами від вибухів різноманітних засобів ураження. Слід пам'ятати, що деякі з них могли не розірватися або просто мати затримку в часі для самолівідації;
- по-друге, це можуть бути бойові позиції з використаною тарою від боєкомплекту, яка теж може бути замінована, таких прикладів безліч;
- по-третє, наявність на ділянці місцевості загиблих тварин, як свійських, так і диких, теж може свідчити про те, що вони могли загинути, потрапивши на заміновану місцевість.

Натрапити на небезпечну «іграшку» можна практично скрізь: у лісі, у старому окопі, на свіжозораному полі, на власному городі й навіть на вулицях міст. І якщо вибухові пристрої серійного зразка легко розпізнати за зовнішнім виглядом і діяти відповідно до ситуації, то саморобну вибухівку, що може з'явитися на вулицях міст і селищ, розпізнати набагато складніше [1].

Під *вибухонебезпечними предметами* слід розуміти будь-які пристрої, засоби, підозрілі предмети, що здатні за певних умов вибухати. До вибухонебезпечних предметів належать:

- *вибухові речовини* – хімічні з'єднання або суміші, здатні під впливом певних зовнішніх дій (нагрівання, удар, тертя, вибух іншого вибухового пристрою) до швидкого хімічного перетворення з виділенням великої кількості енергії і утворенням газів;
- *боєприпаси* – вироби військової техніки одноразового вживання, призначені для враження живої сили супротивника [2].

До *боєприпасів* відносяться: бойові частини ракет, авіаційні бомби, артилерійські снаряди, міни, протитанкові та протипіхотні міни, ручні гранати, набої до пістолетів, карабінів, автоматів тощо. До *піротехнічних засоби* – патрони

(сигнальні, освітлювальні, імітаційні, спеціальні), вибухові пакети, петарди; ракети (освітлювальні, сигнальні); гранати; димові шашки.

Саморобні вибухові пристрої – пристрої, у яких застосований хоча б один елемент конструкції саморобного виготовлення, а саме: саморобні міни-пастки; міни-сюрпризи, що імітують предмети домашнього побуту; дитячі іграшки або речі, які привертають увагу [3].

Мінна небезпека або як уберегти дітей

Зазвичай, при знаходженні серійних мін, снарядів, гранат дорослі негайно викликають фахівців, які огорожують район і знешкоджують небезпечні знахідки. Інша справа – діти. Природна цікавість спонукає їх до небезпечних експериментів. Діти ж підкладають боєприпаси в багаття, випробують їх на міцність ударами, намагаються розібрати, приносять додому, у двір, до школи. Тому так важливо пояснити учням наслідки подібних дій, навчити їх правил поведінки в таких ситуаціях.

Щоб зменшити ризики загибелі чи поранення, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) спільно з Міністерством освіти і науки України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) та Міністерством внутрішніх справ України запустили вебсайт «Все про мінну безпеку» для батьків, учителів і дітей. Ресурс містить чотири розділи для: батьків, учителів, підлітків; дітей.

У кожному з них викладено адаптовану до віку інформацію про різновиди мін і правила поводження з ними. У розділі «Вчителям» можна знайти методичні рекомендації щодо проведення уроку з мінної безпеки та презентації для учнів різних класів.

На жаль, сьогодні українські діти різного віку, зокрема наймолодші, для забезпечення власного життя мають бути обізнані з предметами, які вивчають у старших класах школи. Насамперед батьки мають розповісти своїм дітям про поводження з підозрілими речами. Зі свого боку, вихователі та вчителі навчать дітей правил мінної безпеки й поводження з підозрілими предметами. Завдяки активній та злагодженій співпраці з Дитячим фондом ООН в Україні спеціальні уроки будуть внесені до навчальної програми. У простій та доступній формі вчителі зможуть пояснити підліткам і малечі, як забезпечити своє життя від мін і снарядів. На сайті діти та підлітки зможуть знайти цікаві мультфільми та комікси з мінної безпеки, а батьки та вчителі – поради, як говорити з дітьми на цю складну тему [4].

Підсумовуючи викладене, наголошуємо, що жодна дитина не має ризикувати життям і здоров'ям, повертаючись додому зі школи, гуляючи в парку чи на дитячому майданчику. Доки територія України забруднена мінами, наш обов'язок – розповісти дітям про загрозу ВВП та пояснити, як залишатися в безпеці.

Література

1. Методичний матеріал з інженерної підготовки для навчання військовослужбовців, призваних за мобілізацією (загальновійськова підготовка у навчальних центрах, військових частинах, навчальних підрозділах). Одеса, 2015.
2. Інструкція з правил поводження військовослужбовців на місцевості, на якій є вибухонебезпечні предмети, та дотримання заходів мінної безпеки. Наказ Начальника Генерального Штабу ЗС України № 161 від 19.04.2018.
3. Інженерна підготовка в Збройних Силах України. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. URL: <https://jurkniga.ua/contents/inzhenerna-pidgotovka-v-zbroynikh-silakh-ukraini.pdf>
4. Смолько Г. Як захистити дітей від мін: новий сайт про безпеку. URL: <https://osvitoria.media/news/yak-zakhystyty-ditey-vid-min-novyi-sayt-pro-bezpeku/>.